

NDFU

Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge

Notat om indikatorer for måling av kommunenes arbeid med å følge opp Fritidserklæringen

Om notatet

Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge (NDFU)¹ og ALLEMED arbeidet høsten 2020 med å utvikle et indikatorsett for måling av kommuners arbeid med å følge opp Fritidserklæringen². Fafo har bistått NDFU i dette arbeidet.

En overliggende hensikt med innhenting av svar fra kommuner og publisering av dette på et digitalt kart, er å løfte kommuners lokale innsats og motivere til kontakt og samhandling på tvers slik at flere kommuner kan lykkes i arbeidet med å inkludere flere barn og unge inn i fritidsaktivitet. NDFU erfarer i sitt arbeid at mange kommuner møter de samme utfordringene på veien, og ønsker å bidra til å belyse grunnleggende steg i implementeringen av Fritidserklæringen lokalt. NDFU har også utviklet ALLEMED-Håndboken³, som består av konkrete eksempler fra kommuner og organisasjoner, for hvordan de har løst og iverksatt tiltak knyttet til Fritidserklæringens mål. ALLEMED-Håndboken er utviklet med utgangspunkt i indikatorene og barrierene NDFU erfarer går igjen i ALLEMED-dugnader.

I dette notatet gis det en kort redegjørelse for prosessen med utviklingen av indikatorsettet.

Prosess

Trinn 1: Aktuelle indikatorer

Som et første ledd i arbeidet med å utvikle indikatorsettet utarbeidet NDFU, i samråd med Fafo, en liste med aktuelle spørsmål; indikatorer. Listen ble utarbeidet med utgangspunkt i ALLEMED sin Sjekkliste for kommunens arbeid med inkludering av barn og unge i fritidsaktiviteter, som tidligere er utviklet sammen med kommuner.⁴ Etter en lengre prosess ble 18 indikatorer valgt ut fordelt over 5 hovedtemaer: 1) forankring, 2) kunnskap og kommunikasjon, 3) barn og unges medvirkning, 4) samhandling og 5) direkte tiltak.

I utvelgelsen av aktuelle indikatorer har det blitt lagt vekt på følgende forhold:

Relevans: Det finnes ingen universell fasit for nøyaktig hva en kommune bør gjøre for å sikre at alle barn og unge inkluderes i organiserte fritidsaktiviteter, i tråd med Fritidserklæringen. Det gjøres derfor antakelser om at noen grunnleggende forutsetninger og elementer må være på plass. For eksempel, er det vanskelig å tenke seg at arbeidet skal lykkes *uten* en form for politisk *forankring*, velfungerende *samhandling* mellom ulike aktører (internt i kommunen og mellom kommunen og frivilligheten), *kartlegging* av deltakelse og barrierer for deltakelse i fritidsaktiviteter, *medvirkning* av barn og unge eller *direkte tiltak* (for

¹ Les mer om organisasjonsnettverket NDFU her: <https://www.allemed.no/om/om-ndfu>

² Les om Fritidserklæringen her:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-sikre-minst-en-organisert-fritidsaktivitet-for-alle-barn/id2924047/>

³ Les i ALLEMED-håndboken her: <https://www.allemed.no/verktoykasse/handbok/allemed-handbok>

⁴ Finn sjekklisten her: <https://www.allemed.no/verktoykasse/kommuner/sjekkliste-for-kommuner>

NDFU

Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge

eksempel utlånsordninger, økonomisk støtte med mer). Dette beskrives nærmere i **ALLEMED** sin Sjekkliste. Det er status (og etter hvert utvikling) av denne typen forhold og tiltak NDFU ønsker å måle ved hjelp av indikatorsettet.

Geografi: Indikatorene som benyttes, skal tegne et bilde av hvordan *alle* landets kommuner ligger an i arbeidet med å oppfylle Fritidserklæringens mål, og bør være relevante for *alle* kommuner. De må være relevante både for mindre distriktskommuner og store byer.

Målbarhet: Utvalgte indikatorer må så langt det lar seg gjøre kunne måles på en presis og objektiv måte. Det innebærer et forsøk på å unngå subjektive vurderingsspmå.

Trinn 2: Innspillsundersøkelse

Kommuner fikk mulighet til å gi innspill på utvalgte indikatorer i første runde, gjennom en spørreundersøkelse som ble sendt ut titulert til kommunedirektør og gjennomført i månedsskifte september/oktober 2020. Totalt sendte 61 kommuner inn sine svar.

I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å vurdere relevansen av de 18 indikatorene fra listen som ble utarbeidet under trinn 1. Relevansen ble vurdert etter følgende alternativer *stor grad, verken stor eller liten grad, liten grad – usikker*. Representantene fikk også mulighet til å kommentere hver enkelt indikator fritt. I tillegg til å kunne svare på et åpent spørsmål: *Har du forslag til andre aktuelle indikatorer/spørsmål eller andre innspill til arbeidet vårt med å utvikle indikatorer i dette prosjektet?*

På grunnlag av resultatene fra innspillundersøkelsen ble spørsmålsformuleringene og svaralternativene for flere av indikatorene justert, og tatt med i videre diskusjon i trinn 3.

Trinn 3: Innspillsverksted

Med samarbeidskommuner

I løpet av høsten 2020 nådde NDFU ut til alle tidligere 55 samarbeidskommuner som har gjennomført **ALLEMED**-dugnader sammen med **ALLEMED**-sekretariatet og kartlagt ønsker om å bidra inn i utviklingen av indikatorer og **ALLEMED**-Håndbok. Av disse svarte 34 kommuneansatte at de ønsket eller kanskje ønsket å bidra inn i utviklingen. Disse ble igjen invitert med på et digitalt innspillsverksted, hvorav 12 kommuner takket ja. I november 2020 ble det gjennomført tre digitale innspillsverksted med 13 ansatte fra 10 kommuner (2 kommuner meldte avbud), for å gi innspill på arbeidet med indikatorene så langt. De ble bedt om å komme med konkrete innspill på relevansen av temaene og bidra inn med eksempler og innspill på gjennomføring og oppnåelse.

Med organisasjoner i NDFU-nettverket

På nettverkssamlingen til NDFU 21.10.2020 ble det gjennomført et fysisk innspillsverksted med representanter fra frivillige lag og organisasjoner. Aktuelle tema ble diskutert og gitt innspill på. Gruppen var særlig tydelig på at et godt samarbeid mellom kommune og frivillighet utgjør en viktig brikke i realiseringen av Fritidserklæringen, i tillegg til en god oversikt over tilgjengelige aktiviteter.

NDFU

Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge

Trinn 4: Innspill fra Samarbeidsgruppen for Fritidserklæringen (2016)⁵

Alle indikatorer med kommentarer ble løftet for Samarbeidsgruppen for Fritidserklæringen på samarbeidsgruppemøtet 1. desember 2020 for innspill.

Indikatorer

Arbeidet med å utvikle indikatorsettet (trinn 1-4) har kulminert i en liste med 9 indikatorer fordelt over følgende hovedtemaer: 1) politisk forankring, 2) samhandling, 3) kartlegging, 4) barn og unge medvirkning, 5) direkte tiltak og 6) andre (indikatorer som har blitt spilt inn i trinn 3 og trinn 4).

1. Er kommunens arbeid med å legge til rette for at alle barn og unge kan delta i fritidsaktivitet uavhengig av familiens sosiale og økonomiske situasjon forankret i kommunens planverk eller strategier? (flervalg)

- Ja, i en egen plan for barn i lavinntektsfamilier
- Ja, i en helhetlig fattigdomsstrategi
- Ja, i andre tematiske planer som levekår, fritid, idrett, oppvekst, folkehelse m.m.
- Ja, i kommuneplanen
- Nei, men vi jobber aktivt med å forankre i relevant planverk
- Nei, arbeidet er ikke forankret i planverk eller strategier

2. Finnes det tverretatlige samarbeidsmøter i kommunen der man diskuterer utfordringer og felles løsninger for inkludering av barn og unge som faller utenfor deltakelse i fritidsaktivitet?

- Ja, regelmessig
- Ja, men ikke regelmessig
- Nei

3. Finnes det en person/rolle i kommunen som kan kontaktes dersom man støter på utfordringer eller er bekymret for at barn hindres fra å delta i fritidsaktivitet (f.eks. frivillighetskoordinator, fritidsrådgiver)? (Flervalg)

- Ja, vi har en kontaktperson frivillige kan kontakte (eks trener, leder eller annet personell i frivillige organisasjoner og lag)
- Ja, vi har en kontaktperson foreldre eller andre omsorgspersoner kan kontakte
- Ja, vi har en kontaktperson andre kommunalt ansatte kan kontakte (eks lærer, helsesykepleier, sosialtjenester)
- Nei

4. Har kommunen etablert rutiner for at barn og unges stemmer inkluderes i beslutninger og vurderinger som angår deres fritid og barrierer for deltakelse?

- Ja
- Nei, men vi jobber aktivt med å utvikle gode rutiner for medvirkning
- Nei

⁵ Samarbeidsgruppen for Fritidserklæringen består av alle parter som signerte Fritidserklæringen. Les mer her: https://www.regjeringen.no/contentassets/42fc032208724215886755da5d165f1e/folder_fritidserklaeringen.pdf

NDFU

Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge

5. Finnes det en utlånsordning for utstyr til fritidsaktiviteter (utstyrsbank, utlånsentral el.l.) i din kommune?

- Ja
- Nei, men vi jobber aktivt med å etablere en utlånsordning
- Nei

6. Finnes det en lett tilgjengelig og oppdatert oversikt (nettside, app eller lignende), med informasjon om tidspunkt, sted og kostnader, for alle aktivitetstilbud som finnes for barn og unge i kommunen?

- Ja
- Nei, men vi jobber aktivt med å lage en slik oversikt
- Nei

7. Har kommunen enkle og ubyråkratiske støtte- eller tilskuddsordninger for å dekke kontingent, reiseutgifter eller andre ekstrautgifter for barns deltakelse i fritidsaktiviteter? (Flervalg)

- Ja, kommunen tilbyr friplasser for kommunale fritidsaktiviteter
- Ja, kommunen dekker medlemsavgift for fritidsaktiviteter som tilbys av frivillige organisasjoner/lag
- Ja, kommunen dekker reiseutgifter eller andre ekstrautgifter for aktiviteter som skjer i regi av kommunen
- Ja, kommunen dekker reiseutgifter eller andre ekstrautgifter for aktiviteter som skjer i regi av frivillige organisasjoner/lag
- Nei, kommunen har ingen slike ordninger

8. Tilrettelegger kommunen for at barn og unge med funksjonsnedsettelse kan delta i fritidsaktivitet på lik linje med jevnaldrende?

- Ja, vi tilrettelegger for deltakelse i valgfri fritidsaktivitet med jevnaldrende
- Ja, vi tilrettelegger for deltakelse i utvalgte aktiviteter
- Nei, men vi jobber aktivt med å tilrettelegge bedre
- Nei

9. Har din kommune en helhetlig frivillighetspolitikk? *Svar hentet fra Frivillighet Norge.*

- Ja
- I ferd med å utvikle
- Nei